

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie**

Olsztyn, dnia 21 grudnia 2009 r.

**Pan
Jan Benedykt Liedtke
Powiatowy Lekarz Weterynarii
w Nowym Mieście Lubawskim**

LOL-410-28-03/2009, P/09/110

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie przeprowadziła kontrolę w Powiatowym Inspektoracie Weterynarii w Nowym Mieście Lubawskim (dalej: „PIW”), w zakresie realizacji programu zwalczania choroby Aujeszkiego u świń (dalej: „Program”) w latach 2008 – 2009 (I – III kwartał).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym w dniu 11 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania PIW dotyczące realizacji Programu, pomimo stwierdzonych uchybień, nie mających jednakże istotnego wpływu na kontrolowaną działalność.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące ustalenia i oceny cząstkowe:

1. Zgodnie z art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt², Powiatowy Lekarz Weterynarii w Nowym Mieście Lubawskim (PLW) prowadził urzędowy rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, w tym działalność, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. n cytowanej ustawy, tj. w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich. W rejestrze tym (przed I próbkobranie) zaewidencjonowanych było 1.992 podmioty, w tym 1.976 gospodarstw

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342

indywidualnych i 16 przedsiębiorstw (spółek z o.o.) utrzymujących łącznie 285.116 szt. świń. Faktyczna liczba stad trzody chlewnej została zweryfikowana po I próbkobranii, w trakcie którego stwierdzono, iż zwierzęta utrzymywało 1.468 podmiotów, a 524 nie prowadziło chowu świń w tym czasie (tzw. „stada puste”). Zgodnie z danymi zawartymi w rejestrze prowadzonym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), w PIW zarejestrowano 1.468 stad. Należy jednak podkreślić, że na podstawie art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt³, PLW korzystał z możliwości wprowadzania do rejestru zwierząt gospodarskich oznakowanych (prowadzonego przez ARiMR) ilości stad i zwierząt oraz informacji o statusie epizootycznym siedzib stad.

2. Kontrola wykazała, że zgodnie z art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej⁴, osoby do wykonania czynności przewidzianych w Programie, tj. do pobierania próbek krwi od świń i ich szczepienia oraz do czynności pomocniczych (poskramianie zwierząt i prowadzenie dokumentacji), PLW wyznaczył w drodze decyzji administracyjnych, w tym odpowiednio 8 lekarzy weterynarii (LW) i 10 pomocników (P) w 2008 r. oraz 9 LW i 14 P w 2009 r. We wszystkich zwartych umowach z ww. osobami brakowało załącznika określającego zakres, terminy i miejsca wykonywania czynności, mimo, że art. 16 ust. 3 powołanej ustawy wymagał, aby obligatoryjne umowy z tymi osobami określały te dane. Aczkolwiek umowy z wyznaczonymi osobami odsyłały w tym zakresie do decyzji wyznaczających, to decyzje dotyczące LW nie określały terminów wykonania czynności w poszczególnych miejscach, a w przypadku pomocników wskazywały jedynie ostateczny termin wykonania zadań do 31 grudnia na terenie powiatu, nie określając szczegółowego harmonogramu. Zgodnie z art. 16 ust. 4 ww. ustawy, PLW prowadził listę osób niebędących pracownikami inspekcji weterynaryjnej i wyznaczonych do wykonywania jej zadań, w tym realizacji Programu.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) z dnia 22 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu czynności wykonywanych przez osoby nie będące pracownikami inspekcji weterynaryjnej oraz kwalifikacji tych osób⁵, wszyscy wyznaczeni LW posiadali prawo wykonywania zawodu i wymaganą praktykę, a ich pomocnicy odpowiedni staż pracy w zakładzie leczniczym dla zwierząt i doświadczenie w ich poskramianiu. Za wykonane czynności LW i P otrzymali wynagrodzenie obliczone zgodnie ze stawkami określonymi

³ Dz. U. z 2008 r. Nr 204, poz. 1281

⁴ Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842 ze zm.

⁵ Dz. U. Nr 89, poz. 860 ze zm.

w rozporządzeniu MRiRW z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywane czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii⁶. LW otrzymali także zwrot kosztów dojazdu do miejsc pobierania próbek do badań, wyliczony zgodnie ze stawkami za 1 km, określonymi w rozporządzeniu Ministra Transportu z dnia 23 października 2007 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów nie będących własnością pracodawcy⁷. Według stanu na dzień 30 września 2009 r., LW pobrali łącznie 45.098 próbek świńskiej krwi do badań, 33.590 szt. świń zaszczepili oraz przejechali w tych celach 48.095 km, obciążając PIW za te czynności kosztami w łącznej wysokości 295,3 tys. zł, w tym 40,2 tys. zł za dojazdy. Pomocnicy przepracowali łącznie 6.724,55 h i wystawili rachunki na kwotę ogółem 67,2 tys. zł.

Umowy z LW i P określały, że ich wynagrodzenia będą płatne w ciągu 7 dni od wpływu środków budżetowych na ten cel. Z ewidencji księgowej PIW wynikało, że w okresie od czerwca 2008 r. do kwietnia 2009 r. płatności ww. wynagrodzeń dokonywano w terminie umownym, natomiast część wynagrodzeń – za okres od maja do września 2009 r., w kwotach odpowiednio 60,6 tys. zł i 12 tys. zł, wypłacono jako zobowiązania zaległe dopiero w dniach 13 i 14 października 2009 r., tj. w ciągu 7 i 8 dni po opóźnionym wpływie środków budżetowych na rachunek bankowy PIW (6 października).

3. W ramach zatwierdzonych planów finansowych PIW, w badanym okresie na realizację Programu PLW wydatkował ogółem 448,4 tys. zł, z tego 267,2 tys. zł (59,5 %) w 2008 r. i 181,2 tys. zł (40,5 %) w 2009 r. Koszty te dotyczyły głównie wynagrodzeń dla wyznaczonych LW i P (odpowiednio 172 tys. zł i 120,9 tys. zł - § 4170), zakupów materiałów i wyposażenia (32 tys. zł i 30,8 tys. zł - § 4210) oraz szczepionek i środków dezynfekcyjnych (37,5 tys. zł i 5 tys. zł - § 4230). Zgodnie z zakładowym planem kont, wszystkie wydatki zostały prawidłowo ujęte w ewidencji księgowej. Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. PIW nie posiadał żadnych zobowiązań związanych realizacją Programu, w tym wymagalnych, natomiast na dzień 30 września 2009 r. wystąpiły zobowiązania w kwocie 72,6 tys. zł z tytułu zaległych wynagrodzeń LW i P oraz 5 tys. zł tytułem kosztów zakupu szczepionki. Przyczyną wystąpienia tych zobowiązań było opóźnienie w otrzymaniu środków budżetowych. Wszystkie środki budżetowe wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem w ramach rozdziału 01022 – „Zwalczanie i monitorowanie chorób zakaźnych zwierząt” oraz

⁶ Dz. U. Nr178, poz. 1837 ze zm.

⁷ Dz. U. Nr 201, poz. 1462

wykazano to w sprawozdaniach finansowych do Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w Olsztynie (WLW) i sprawozdaniach budżetowych Rb-28.

4. Zgodnie z Programem, w okresie od stycznia do października PIW przeprowadził trzy próbkobrania badawcze i rozpoczął akcję monitoringu. Do dnia 30 listopada 2009 r. ogółem zbadano 1.475 stad, w tym 1.340 o pełnym cyklu produkcyjnym, 132 tuczarnie i 3 zarodowe, badając łącznie 41.979 próbek krwi, w tym pobranych odpowiednio od 39.371 szt., 2.139 szt. i 469 szt. świń. W wyniku tych próbkobrań zakażenie wirusem choroby Aujeszkiego (AD) stwierdzono w 304 stadach o pełnym cyklu produkcyjnym, w tym u 527 świń, które stanowiły 20,7 % ogółu stad objętych I akcją Programu (1.468 stad), natomiast nie wykryto wirusa choroby AD w tuczarniach i stadach zarodowych. Celem wyboru metody eradykacji choroby z terenu powiatu, PLW konsultował swoje decyzje z WLW oraz władzami samorządowymi i państwowymi (starosta, MRiRW), a dla sprawności całej akcji ogłosił w prasie lokalnej jej rozpoczęcie oraz zorganizował spotkania informacyjno-szkoleniowe z hodowcami w każdej gminie. Uwzględniając wyniki tych konsultacji oraz przesłanki ekonomiczno-społeczne, PLW zdecydował o sposobie zwalczania choroby AD poprzez szczepienie-eliminację oraz zrezygnował z wyznaczania obszarów zapowietrzonych. Wg stanu na dzień 30 października 2009 r. PLW zaszczepił 34.896 świń w 294 stadach oraz bezpośrednio po otrzymaniu wyników badań wydał 1.057 decyzji nadających stadom status urzędowo wolnych od wirusa choroby AD, 122 decyzje status stad wolnych-szczepionych (w tym punktu kopulacyjnego zlikwidowanego po stwierdzeniu zakażenia), 74 seronegatywnych, 61 seronegatywnych-szczepionych oraz 40 potencjalnie wolnych. W trakcie badań nie stwierdzono przypadków wyników wątpliwych oraz seroreagentów w tuczarniach. Badania monitoringowe 73 stad, tj. 19,4 % spośród 375 wytypowanych z grupy urzędowo wolnych i wolnych-szczepionych (756 zwierząt), potwierdziły wcześniej nadane statusy epizootyczne. W trakcie kontroli NIK, w laboratorium pozostawało do zbadania 668 prób pobranych w 150 stadach. Analiza dokumentacji 19 stad monitorowanych wykazała, że badaniem objęto wszystkie lochy i knury (532 i 19 szt.) w stadach o pełnym cyklu produkcyjnym oraz pobierano próby od świń z każdego obiektu budowlanego. Podczas monitorowania stwierdzono trwałe oznakowanie zwierząt ułatwiające ich identyfikację.

5. NIK pozytywnie ocenia sprawowanie nadzoru PLW nad czynnościami wyznaczonych LW. W badanym okresie przeprowadził on bowiem 26 kontroli tych LW, w tym w zakresie ich wyposażenia w niezbędny sprzęt, prowadzenia obowiązującej dokumentacji (wykazy badanych świń, protokoły z pobranych prób, rejestracja, oznakowanie), spełniania warunków

higieny osobistej (dezynfekcja, środki ochrony), prawidłowości liczby pobieranych próbek krwi i warunków ich przechowywania oraz przestrzegania zasad dobrostanu zwierząt i zgodności ich identyfikacji z oznakowaniem. Nie sprawdzano natomiast warunków wykonywania zabiegów w gospodarstwach oraz warunków transportu pobranych próbek do PIW.

6. Na pozytywną ocenę NIK zasługują działania PIW w zakresie przestrzegania procedur dotyczących przemieszczania świń w obrocie krajowym i imporcie. Analiza 6 niezakażonych gospodarstw w tym zakresie wykazała, że we wszystkich 64 przesyłkach świnię kierowano do rzeźni, więc nie zachodziła konieczność zachowania zasady ich przemieszczania do stad o równym lub niższym statusie epizootycznym. W związku z tym, że hodowcy świń nie informowali PLW o dokonywaniu innych przesyłek niż do rzeźni, nie stwierdzono przesyłek do innych gospodarstw na terytorium państwa. Wszystkie przesyłane do rzeźni świnię posiadały świadectwa zdrowia wystawione przez urzędowych LW, wg wzoru określonego w instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie wystawiania świadectw zdrowia dla świń. W przypadku gospodarstwa importującego zwierzęta ustalono, że podczas 9 przesyłek świń przestrzegane były zasady ich przemieszczania w handlu między krajami UE, określone w art. 3 i 4 decyzji Komisji Europejskiej Nr 2008/185/WE z dnia 21 lutego 2008 r. w sprawie dodatkowych gwarancji w wewnątrzspółnotowym handlu trzodą chlewną odnoszących się do choroby Aujeszkyego oraz kryteriów przekazywania informacji o tej chorobie⁸. Wszystkie importowane świnię zaopatrzone były w świadectwa zdrowia wystawione zgodnie ze wzorem określonym w rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego⁹.

Uchybienia stwierdzono natomiast w zakresie przemieszczania zwierząt do rzeźni ze stad zakażonych. Z kontroli 147 takich przesyłek (24,1 % spośród 610) wynikało bowiem, że w 98 przypadkach (w 66,7 %) o ich planowanym nadejściu PLW nie poinformował powiatowych lekarzy weterynarii nadzorujących poszczególne rzeźnie w pięciu innych powiatach. Brak tych powiadomień wynikał z błędnej interpretacji tego obowiązku przez urzędowych LW, którzy wystawione dla świń świadectwa zdrowia z czerwonym paskiem, trafiające do LW nadzorujących rzeźnie, utożsamiali z formą powyższego powiadomienia.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

⁸ Dz. U. UE. L. 59/19 z 4 marca 2008 r. ze zm.

⁹ Dz. U. UE. L. 94/44 z 31 marca 2004 r. ze zm.

1. Podjęcie współpracy z ARiMR celem ujednoczenia danych w zakresie ilości trzody chlewnej w stadach na terenie powiatu nowomiejskiego.
2. Zawieranie w umowach z osobami wyznaczanymi do realizacji Programu danych dotyczących zakresu, terminu i miejsca wykonywania ich czynności.
3. Informowanie powiatowych lekarzy weterynarii z innych powiatów o planowanych przesyłkach zwierząt do rzeźni na ich terenie.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku oraz o działaniach podjętych w celu realizacji wniosku bądź o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania uchwały właściwej komisji NIK w sprawie ich rozstrzygnięcia.

Z poważaniem